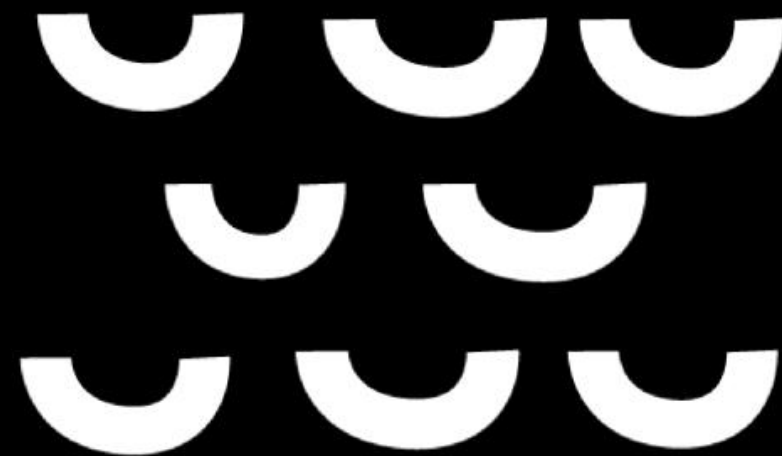

Hollola

OSALLISUUSOHJELMA

2025-2029

SISÄLLYS:

1. JOHDANTO
2. OSALLISUUDESTA KÄSITTEENÄ
3. TOIMINTAYMPÄRISTÖN KUVAUS
 - OSALLISUUDESTA LUKUINA
 - LAPSET JA NUORET
 - TYÖIKÄISET
 - IKÄÄNTYNEET
4. OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN EDELLYTYKSET
5. OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN OSA-ALUEET
6. TOIMEENPANO JA SEURANTA
7. YHTEENVETO

Liitteet: 1. Osallisuuden suunta – työkalu palvelualueajat ylittävän yhteistyön suunnitteluun ja mallintamiseen

Tahtotilana osallisuuden kokemuksen vahvistaminen.

OSALLISUUS OSANA KUNTASTRATEGIAA:

”Arvostamme toistemme näkemyksiä, osaamista ja erilaisia toimintatapoja. Toimimme inhimillisesti, tasapuolisesti, avoimesti ja osallistavasti. Huomaamme hyvän ja sanomme sen ääneen. Kuuntelemme, olemme läsnä, kohtaamme ja vaihdamme näkemyksiä arvostavalla tavalla.”

#SinunLuontosiTukainen
#OsallisuuttaHollolassa

Hollola

JOHDANTO

Tällä Hollolan kunnan osallisuusohjelmalla halutaan rakentaa yhteistä kieltä, rakenteita ja suuntaa monialaiselle yhteistyölle kuntalaisten osallisuuden edistämiseksi. Ohjelman tietoperustaksi on koottu ikäryhmittäin kansallisia seurantaindikaattoreita, joilla voidaan katsoa olevan yhteys osallisuuden edellytyksiin ja toteutumiseen kunnassa. Lisäksi tietoa Hollolan kuntalaisten osallisuuden kokemuksista on kerätty osana Päijät-Hämeen hyvinvointikyselyä, tutkimustietoon perustuvaa **osallisuusindikaattoria** hyödyntäen.

Osallisuus voidaan jakaa kolmeen osa-alueeseen:

- 1. osallisuus omassa elämässä,**
- 2. yhteisöissä ja vaikuttamisessa sekä**
- 3. osallisuus yhteisestä hyvästä.**

Osallisuuden kokemuksilla on tutkitusti vaikutuksia yksilön hyvinvointiin ja sen on todettu olevan yhteydessä muun muassa:

- **elämän merkityksellisyyteen,**
- **yhteisöllisyyteen sekä**
- **mahdollisuuksiin vaikuttaa omaan elinympäristöönsä.**

Kunnalla on lakisääteinen tehtävä edistää asukkaidensa osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Osallisuutta vahvistetaan yhteistyössä hallinto- ja palvelurajat ylittäen esimerkiksi **järjestöjen, yhteisöjen, yritysten, seurakunnan ja hyvinvointialueen kanssa.**

Hollolan kunnan edellisen osallisuusohjelman (2020) tavoite **#OsallisuusTavaksi** peräänkuulutti toimintakulttuurin muutosta sekä toteutumisen pitkäjänteistä seurantaa ja arviointia. Osallisuusohjelmalla 2025 vastataan tuolloin asetettuun tavoitteeseen sovittamalla osallisuuden edistäminen osaksi kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen seurannan rakenteita, tunnistamalla osallisuuden edistämisen mahdollisuudet arjessa ja vahvistamalla yhteistyön edellytyksiä.

Osallisuutta vahvistetaan Hollolassa osana **hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelua** ja sitä ohjaavat **lainsäädäntö** sekä **kuntastrategia**.

Näitä kehitämme!

OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN OSA-ALUEET:

Vaikuttamisen väylät.

Kaikille avoimet tilat.

Luonto osana osallisuutta.

Osallisuus osana hallintoa.

Työllistymisen tuki.

Digiosallisuuden edistäminen.

Hollola

OSALLISUUTTA ON...

**VAIKUTTAA OMAAN
ELÄMÄÄNSÄ JA
ITSELLEEN TÄRKEISIIN
ASIOIHIN.**

**ELÄÄ OMANNÄKÖISTÄ
ELÄMÄÄ.**

**YHTEISÖLLISYYS JA
YHTEISESTI TUOTETTU
HYVÄ.**

**MAHDOLLISUUS TEHDÄ
YHDESSÄ HYVÄÄ
MUILLE.**

**Osallisuuden
kokemuksilla
tutkitusti
vaikutuksia
yksilön
hyvinvointiin.**

**osallisuus
OMASSA
ELÄMÄSSÄ**

**osallisuus
YHTEISÖISSÄ
JA VAIKUT-
TAMISESSA**

**osallisuus
YHTEI-
SESTÄ
HYVÄSTÄ**

KUNTALAKI 5 luku 22 §

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.

Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää erityisesti:

- 1) järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja;
- 2) selvittämällä asukkaiden ja kunnassa säännönmukaisesti tai pitempiaikaisesti asuvien tai oleskelevien palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
- 3) valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin;
- 4) järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun;
- 5) suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
- 6) tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

TOIMINTAYMPÄRISTÖN kuvaus:

Pinta-ala 727 km2

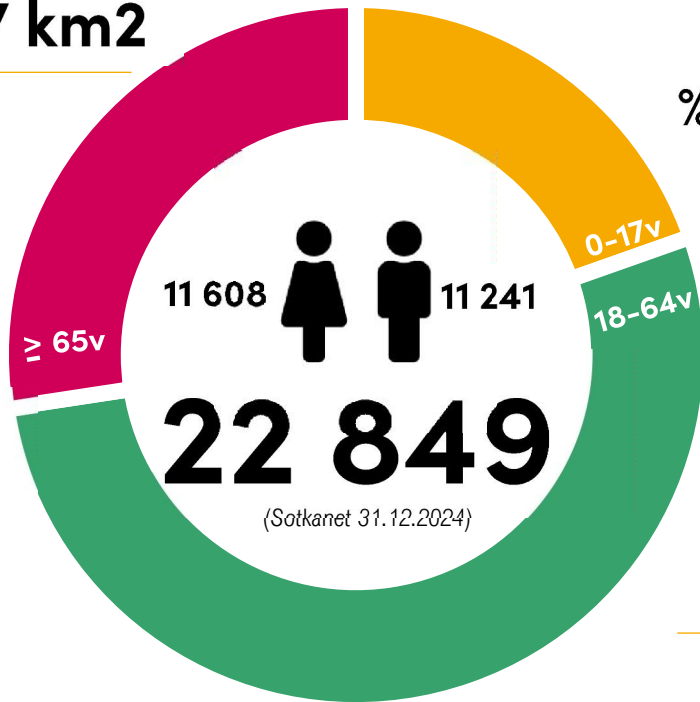
OSALLISUUS-
INDIKAATTORI

78 PÄIJÄT-HÄMEEN
HYVINVOINTIKYSELY
/100 2024

36 %

perheistä on lapsiperheitä 2024

TYÖTTÖMÄT,
% TYÖVOIMASTA 8 %
2024

KOULUTUS-
TASO
korkein Päijät-Hämeessä
Koulutustasomittain 380 2024

[Lisätietoa osallisuusindikaattorista](#)

Hollola

Osallisuudesta

LUKUINA LAPSET JA NUORET

Harrastaa jotakin ainakin kerran viikossa. (2025)

79 %

4. ja 5. luokka
KOKO MAA: 85 %

76 %

8. ja 9. luokka
KOKO MAA: 80 %

TYTÖISTÄ

18 %

POJISTA 12 %

8. ja 9. luokalta
koki osallisuutensa
erittäin heikoksi. (2023)

KOKO MAA tytöt: 17 %, pojat: 8 %

Nuorisotyöttömiä
18 – 24 v työvoimasta.
(2024)

11,1 %

KOKO MAA: 13,2 %
PÄIJÄT-HÄME: 16,1 %

8. ja 9. luokalta
tuntee itsensä
yksinäiseksi (2025)

KOKO MAA
tytöt: 18 %, pojat: 7 %

11 %

KOKO MAA: 8 %

TYTÖISTÄ

26 %

POJISTA 10 %

Ei yhtään läheistä
ystävää 8. ja 9. luokan
oppilaista. (2025)

49 %

KOKO MAA: 39 %

Opettajat eivät ole
kiinnostuneita oppilaan
kuulumisista, 8. ja 9.
luokan oppilaista. (2025)

36 %

KOKO MAA: 27 %

Opettajat eivät rohkaise
mielipiteen ilmaisuun
oppitunnilla.
8. ja 9. luokan oppilaista.
(2025)

Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä. (2023)

6 %

4. ja 5. luokka
KOKO MAA: 4 %

19 %

8. ja 9. luokka
KOKO MAA: 14 %

VARHAISKASVATUKSESSA
OLEVIEN LASTEN
LUKUMÄÄRÄ

951

(Opetushallitus, Vipunen 2024)

SUURI OSA LAPSISTA KOKEE,
SAAVANSA TEHDÄ PÄIVÄKODISSA JA
ESIOPETUKSESSA TYKKÄÄMIÄN ASIOITA
JA HEILLÄ ON KAVEREITA.

(Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen seudullinen arviointi 2025)

LASTEN PIENI-
TULOISUUSASTE
(2024)

9,8 %

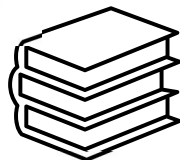
KOKO MAA: 13,8 %
PÄIJÄT-HÄME: 16,5 %

Hollola

Osallisuudesta

LUKUINA TYÖIKÄISET

KOULUTUS- TASO

korkein Päijät-Hämeessä

Koulutustasomittain 380 (2024)

KOKO MAA: 399
PÄIJÄT-HÄME: 355

8 %

Työttömiä
työvoimasta. (2024)

KOKO MAA: 11 %
PÄIJÄT-HÄME: 13 %

Pitkäaikaistyöttömät
työttömistä.
(2024)

32 %

KOKO MAA: 34 %
PÄIJÄT-HÄME: 35 %

55 %

KOKO MAA: 54 %
PÄIJÄT-HÄME: 52 %

Äänestysaktiivisuus
kuntavaaleissa.
(2025)

54 %

KOKO MAA: 52 %
PÄIJÄT-HÄME: 50 %

Äänestysaktiivisuus
hyvinvointialuevaaleissa.
(2025)

**OSALLISUUS-
INDIKAATTORI**

78

/ MAX. 100

PÄIJÄT-HÄMEEN HYVINVOINTIKYSELY 2024

5 %

KOKO MAA: 7 %
PÄIJÄT-HÄME: 9 %

Toimeentulotukea saaneet
25 - 64-vuotiaat, %
vastaavan ikäisestä
väestöstä. (2024)

72 %

Äänestysaktiivisuus
eduskuntavaaleissa. (2023)

KOKO MAA: 69 %
PÄIJÄT-HÄME: 66 %

283

Rekisteröityneiden yhdistysten määrä.
(Patentti- ja rekisterihallitus 2025)

42

Yhdistystä Lähellä.fi verkkopalvelussa.
(2026)

Kunnalta avustusta saaneiden yhdistysten määrä.
(Hollolan vapaa-aikapalvelut 2025)

48

TOIMINTA-AVUSTUSTA,
TUOTANTOTUKIAVUSTUSTA SEKÄ
YHTEISTYÖSOPIMUKSEEN
PERUSTUVAA AVUSTUSTA
SAANEIDEN YHDISTYSTEN
MÄÄRÄ YHTEENSÄ.

Hollola

Osallisuudesta

LUKUINA IKÄÄNTYNEET

27 %

65 v täyttäneiden osuus
väestöstä. (2024)

VÄESTÖENNUS 2030

30 %

65 v täyttäneiden osuus
väestöstä. (2024)

Huoltosuhde

KOKO MAA: 62
PÄIJÄT-HÄME: 72

76

alle 15-vuotiasta ja 65-vuotta täyttänyttä
sataa 15 - 64-vuotiasta (työikäistä) kohti.
(2024)

75 v täyttäneistä
asuu yksin.
(2024)

40 %

KOKO MAA: 45 %
PÄIJÄT-HÄME: 48 %

7 %

Itsensä yksinäiseksi
tuntevien osuus 65 v
täyttäneistä
Päijät-Hämeessä. (2024)

9 %

Itsensä yksinäiseksi
tuntevien osuus 75 v
täyttäneistä
Päijät-Hämeessä. (2022)

Täyttä kansaneläkettä
saaneet 65 vuotta
täyttäneet, %
vastaavan ikäisestä
väestöstä. (2024)

0,9 %

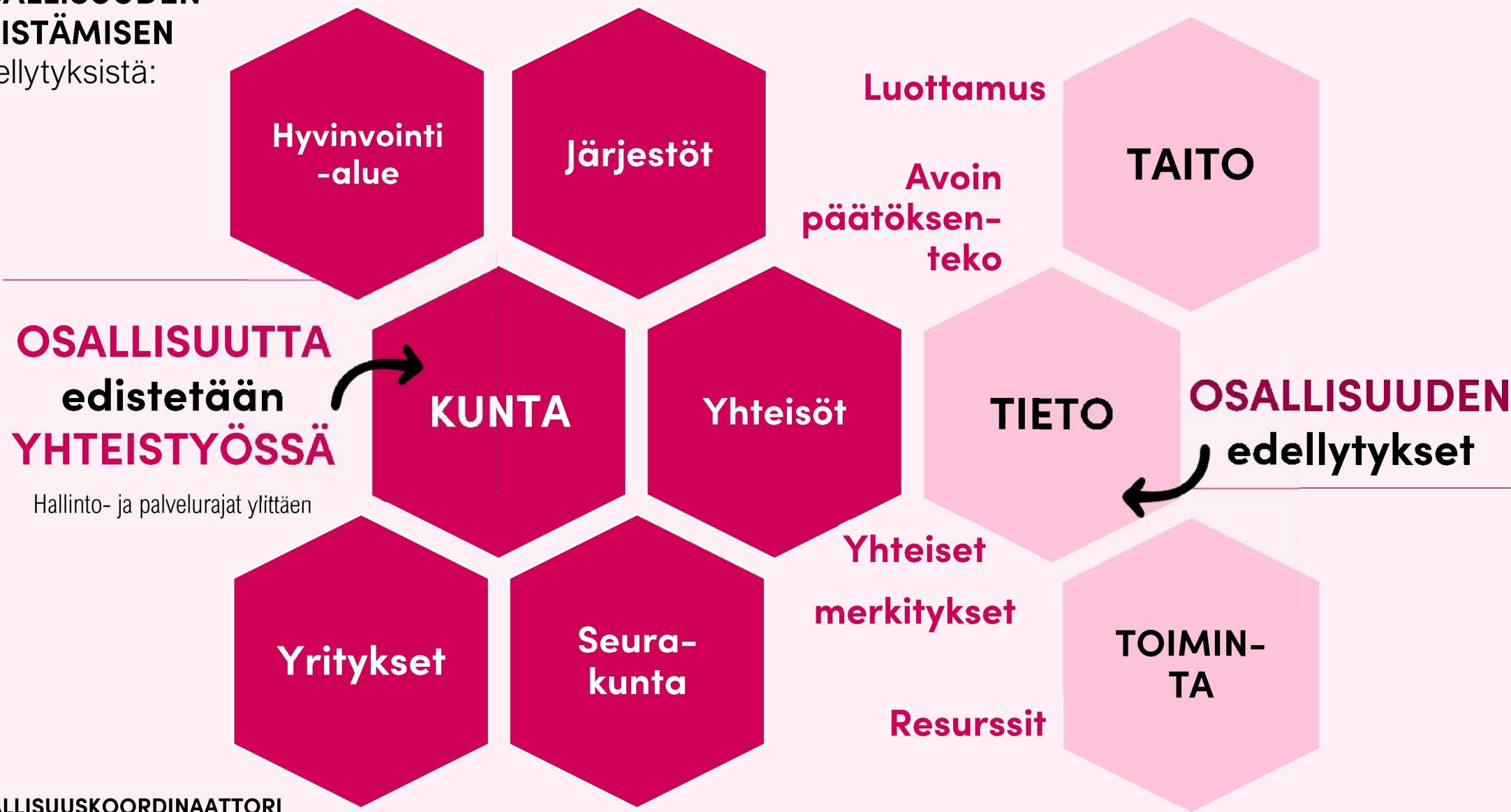
KOKO MAA: 1,6 %
PÄIJÄT-HÄME: 1,3 %

30 %

65 v täyttäneiden aktiivisesti järjestötoimintaan
tms. osallistuvien osuus Päijät-Hämeessä. (2020)

OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN edellytyksistä:

OSALLISUUSKOORDINAATTORI

- 1) Saattaa yhteen osallisuuden mahdollistavat toimijat ja ne aidot vaikuttamisen paikat kunnan päätöksen teossa ja kehittämisessä.
- 2) Arvioida, mahdollistaa ja tehdä tutuksi kunnan vaikuttamisen väylät ja kuulemisen keinot.
- 3) Nähdä ja tunnistaa olemassa olevien palvelujen ja eri toimijoiden yhteistyömahdollisuudet osallisuuden vahvistamiseksi. TARPEET + KEINOT

Palvelut

Hollola

Näitä kehitämme!

OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN OSA-ALUEET:

- ➔ **Vaikuttamisen väylät.**
- ➔ **Kaikille avoimet tilat.**
- ➔ **Luonto osana osallisuutta.**
- ➔ **Osallisuus osana hallintoa.**
- ➔ **Työllistymisen tuki.**
- ➔ **Digiosallisuuden edistäminen.**

Hollola

Vaikuttamisen väylät.

KÄYTÖSSÄ OLEVAT RAKENTEET ON TUNNISTETTU JA MALLINNETTU IKÄRYHMITÄIN.	Monikanavaiset kuulluksi tulemisen mallit on käytössä ja niitä kehitetään asiakaslähtöisesti. Varmistamme ja vahvistamme heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien vaikuttamisen mahdollisuuksia.	2025-2029
VIESTIMME AVOIMESTI JA AJANTASAISESTI VAIKUTTAMISEN MAHDOLLISUUKSISTA ja TULOKSISTA. #VaikuttamisenPaikka	Kuntalaiskyselyitä ja kunnan vaikuttamis- ja palautekanavia kehitetään asiakaslähtöisesti.	2025-2029
EDISTÄMME DIALOGISUUTTA JA RAKENTAVAA KESKUSTELUKULTTUURIA.	Erätauko ja Skididialogi –toimintamallien osaamisen vahvistaminen ja jalkauttaminen.	2025-2026

Kaikille avoimet tilat.

KUNTA TARJOAA MAKSUTTOMIA JA TURVALLISIA TILOJA KUNTALAISTEN JA PAIKALLISTEN YHDISTYSTEN KÄYTTÖÖN.	Yhteiskehitämme ja otamme käyttöön turvallisen tilan periaatteet.	2025-2026
HOLLOLAN KOHTAAMISPAIKKATOIMINTAA KEHITETÄÄN OSANA PERHEKESKUSTYÖTÄ.	Kunnassa toimii LAPE-yhteistyöryhmä, joka edistää lapsiperheiden kohtaamispaikkatoimintaa sektorirajat ylittävällä yhteistyöllä. LAPE yhteistyöryhmän toiminta on sitoutunutta, säännöllistä ja tavoitteellista.	2025-2029

Hollola

Luonto osana osallisuutta.

ILMASTOSUUNNITELMAN JALKAUTTAMINEN.	Osallisuus osana Hollolan ilmastosuunnitelman toimeenpanoa ja jalkauttamista.	2025-2029
SAAVUTETTAVAT JA KÄYTTÄJÄLÄHTÖISET LUONTOKOhteet JA REITIT.	Reittien ylläpito: korjaustarpeet, rakenteet ja siisteys. Reittien kehittäminen asukaslähtöisesti (kysely). Viestintä ja opastus. Esteettömyys ja saavutettavuus.	2025-2029
VARHAISKASVATUKSESSA JA PERUSOPETUKSESSA MONTA LUONTOA OPINPOLKU.	Monta luontoa opintokokonaisuus rakennettu ja otettu käyttöön. Ulkoluokkapedagogiikka ja osaamisen vahvistaminen. Ympäristökasvattajat (+kestävän kehityksen työryhmä perustettu)	2025-2029
TEEMME TIIVISTÄ GEOPARK- VERKOSTOYHTEISTYÖTÄ.	Kunnassa toimii palvelualueajat ylittävä Geopark-työryhmä. Geopark-viikot ja viestintä. Edistämme yritysysteistyötä.	2025-2029

Osallisuus osana hallintoa.

OSALLISUUTTA EDISTÄVÄ TYÖ ON TUNNISTETTU, SUUNNITELMALLISTA JA VAIKUTTAVAA.	Osallisuusohjelman tavoitteet viedään osaksi kunnan hyvinvointisuunnitelmaa ja seuranta kytketään samaan rakenteeseen.	Syksy 2025 >
OSALLISUUTTA EDISTETÄÄN PALVELU- JA ORGANISAATORAJAT YLITTÄVÄLLÄ YHTEISTYÖLLÄ.	Määritellään ja kirkastetaan olemassa olevaa yhteistyörakennetta (esim. verkostokartta). Vahvistamme henkilöstön systeemistä työtettä sivistys- ja hyvinvointipalveluissa. Intraan suunnitellaan ja toteutetaan osallisuuden aineistopaketti henkilöstön osaamisen vahvistamiseksi ja osallisuustyön tueksi arjessa.	2025-2029
OSALLISUUS OSANA TIEDOLLA JOHTAMISEN TOIMINTAKULTTUURIA.	Toteutamme vaikutusten ennakkoarviointia ja päätokeenteon tukena (eri sidos- ja väestöryhmien kuuleminen osana vaikutusten ennakkoarviointia). Tiedontuottaminen ja raportointi.	2025-2029

Työllistymisen tuki.

TUKEA TYÖLLISTYMISEEN JA OSAAMISEN KEHITTÄMISEEN.

Hollola tukee hollolalaisten työllistymistä ja osaamisen kehittämistä sekä Päijät-Hämeen työvoimapalvelujen että Hollolan omien työllisyyspalvelujen voimin. Työssäkäynti ja kouluttautuminen lisäävät yksilöiden osallisuuden kokemusta, ja osallisuuden näkökulma huomioidaan palveluja suunniteltaessa. Tavoitteena on tehdä työnhausta dialogista ja räätälöityä työnhakijan tarpeisiin. Työnhaun aikana hollolalaisia tuetaan paikallisilla, henkilökohtaisilla palveluilla.

Käymme aktiivista vuoropuhelua yritysten kanssa, ja kartoitamme heidän tarpeitaan osaavalle työvoimalle ja henkilöstön osaamisen kehittämiseksi.

1.1.2025 alkaen

Digiosallisuuden edistäminen.

EDISTÄMME LASTEN JA NUORTEN TURVALLISTA SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTTÖÄ JA PUUTUMME HÄIRINTÄTILANTEISIIN.	Oppilaiden käytössä on Someturva-palvelu, jolla ennaltaehkäistään nettikiusaamista ja puututaan häirintätilanteisiin. Edistämme kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Vahvistamme henkilöstön osaamista ja digikompetenssia.	2025-2029
EDISTÄMME SENIOREIDEN DIGITAITOJA JA –TURVAA.	Senioreiden digiosallisuutta edistetään järjestämällä matalan kynnyksen digiopastusta. Tukimateriaaliksi koottu senioreiden digiturvaopas > digiturvaillat.	2025-2029
TARJOAMME PAIKASTA JA AJASTA RIIPPUMATTOMIA OSALLISTUMISEN MUOTOJA.	Tarjoamme monikanavaisia palveluja sekä vaikuttamisen väyliä.	2025-2029

TOIMEENPANO JA SEURANTA

OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN OSA-ALUEET:

Vaikuttamisen väylät.

Kaikille avoimet tilat.

Luonto osana osallisuutta.

Osallisuus osana hallintoa.

Työllistymisen tuki.

Digiosallisuuden edistäminen.

Kunnan hyvinvointi- ja osallisuustyöryhmä tekee vuosittain esityksen osallisuuden edistämisen painopisteeksi.

- Toimenpiteiden suunnittelu ja raportointi Suunta-taulukkoon. (liite 1.)
- Eri ikä- ja väestöryhmien huomioon ottaminen.

Osallisuusohjelma ja sen seuranta liitetään osaksi kunnan lakisääteistä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen raportointia.

- Hyvinvointiraportti valtuustolle vuosittain.
- Laaja hyvinvointikertomus valtuustokauden päättyessä.

YHTEENVETO

Kunnalla on lakisääteinen tehtävä edistää asukkaidensa osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Osallisuutta vahvistetaan Hollolassa osana hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelua ja sitä ohjaavat lainsäädäntö sekä kuntastrategia. Osallisuuden edistäminen on organisaatio- ja palvelualuerajat ylittävää yhteistyötä sekä osa toimintakulttuuria, jota pidämme yllä kukin omalla esimerkillämme.

OSALLISUUSKOORDINAATTORI

- 1) Saattaa yhteen osallisuuden mahdollistavat toimijat ja ne aidot vaikuttamisen paikat kunnan päätöksen teossa ja kehittämisessä.
- 2) Arvioida, mahdollistaa ja tehdä tutuksi kunnan vaikuttamisen väylät ja kuulemisen keinot.
- 3) Nähdä ja tunnistaa olemassa olevien palvelujen ja eri toimijoiden yhteistyömahdollisuudet osallisuuden vahvistamiseksi. TARPEET + KEINOT

Hollolan kunnassa osallisuusohjelman seuranta ja arviointi on sidottu osaksi hyvinvoinnin- ja terveyden raportoinnin rakennetta vuodesta 2026 alkaen.

OSALLISUUDEN EDISTÄMISEN OSA-ALUEET:

Vaikuttamisen väylät.

Kaikille avoimet tilat.

Luonto osana osallisuutta.

Osallisuus osana hallintoa.

Työllistymisen tuki.

Digiosallisuuden edistäminen.

Hollola

#OnnistujiaLuonnostaan

KATSO VIDEO: Hollolan vapaa-aikapalvelut

Hollola.fi – Osallistu ja vaikuta

Hollola

Liite 1. SUUNTA-työkalu innokyla.fi: suunnittelun työkalu		TARVE		<i>Tarve, johon kaipaamme kunnassa strategista muutosta?</i>
PÄÄMÄÄRÄ				<i>Mitä on saavutettu, kun yllä nimetty tarve on täytetty?</i>
TAVOITE 1.	TAVOITE 2.	TAVOITE 3.	<i>Millaisiksi tavoitteiksi päämäärä on jaettavissa?</i>	
alatavoitteet			Onko tavoitteet jaettavissa alatavoitteisiin ?	
keinot			Millaisilla keinoilla tavoitteisiin päästään?	
tulokset			Mitä konkreettisia tuloksia ja tuotoksia toiminnalla saavutetaan?	
ONNISTUMISEN KRITEERIT	ONNISTUMISEN KRITEERIT	ONNISTUMISEN KRITEERIT	<i>Mikä kertoo tai mittaa onnistumista?</i>	